

La flexió nominal

qüestions teòriques i exemples classificats

Els noms són o **femenins** o no femenins (dits habitualment **masculins**), i els podem usar en **singular** o en **plural**. El **paradigma** d'un nom té dos caselles o posicions:

cotxe	cadira	casa	got	home	dona
cotxes	cadires	cases	gots	hòmens	dones

Els adjectius no són ni femenins ni masculins ni singulars ni plurals. Simplement concorden amb els noms a què modifiquen. Els adjectius segueixen tres patrons generals de **concordança**:

1. En gènere i nombre:	xic bonic	xica bonica	xics bonics	xiques boniques
2. En nombre:	xic amable	xica amable	xics amables	xiques amables
3. No concorden:			quatre xics	quatre xiques

Notem que *quatre* és plural pel sentit, però per la flexió és singular.

Per tant, el paradigma d'un adjectiu pot tindre quatre formes, dos o una:

bonic	amable	quatre
bonica		
bonics	amables	(quan usem <i>quatre</i> s, primer habilitem l'adjectiu com a nom: <i>He tret dos quatre</i> s.)
boniques		

Els noms com *home* i *dona*, *cavall* i *egua*, *gendre* i *nora*, són paraules diferents, però les agrupem en parelles pel sentit (mascles i femelles de la mateixa espècie). En els noms com:

gat	cosí	secretari	gall	actor
gata	cosina	secretària	gallina	actriu

el femení és un derivat del masculí (similar a *cendra-cendrer*). En *rabosa-rabosot*, o en *bruixa-bruixot*, el masculí és un derivat del femení.

En el cas dels adjectius que presenten formes diferents per al femení i el masculí (tipus *bonic-bonica*), direm que tenen **moció de gènere**; i dels adjectius com *amable*, direm que no en tenen. De manera anàloga, dels noms com *mestre-mestra*, direm que tenen moció de gènere; i dels noms com *conserge* o *cantant*, que no en tenen.

Exemples de la flexió nominal, amb atenció especial al gènere, classificats per terminacions

1. Terminats en vocals tòniques

-a tònica

iranià, iraniana, iranians, iranianes
mitjà, mitjana, mitjans, mitjanes

-e tònica

cinqué, cinquena, cinquens, cinquenes

obscé, obscena, obscens, obscenes

-i tònica

porcí, porcina, porcins, porcines
marroquí, marroquina, marroquins, marroquines

-í

beduí, beduina, beduïns, beduïnes
genuí, genuïna, genuïns, genuïnes

roí, roïna, roïns, roïnes (vegeu també *roïn* en l'apartat 8)
sarraí, sarraïna, sarraïns, sarraïnes
veí, veïna, veïns, veïnes

Vegeu també *aff* en l'apartat 8.

-o tònica

bo, bona, bons, bones
fartó, fartona, fartons, fartones

-u tònica

bru, bruna, bruns, brunes
comú, comuna, comuns, comunes
dejú, dejuna, dejuns, dejunes
morú, moruna, moruns, morunes

nu, nua, nus, nues
cru, crua, crus, crués

2. Terminats en vocals àtones

-a àtona

belga, belgues (vegeu també l'apartat 8)

-e àtona

abjecte, abjecta, abjectes, abjectes
agre, agra, agres, agres
còmode, còmoda, còmodes, còmodes
digne, digna, dignes, dignes
docte, docta, doctes, doctes
foniatre, foniatra, foniatres, foniatres
geriatre, geriatria, geriatries, geriatries
incòmode, incòmoda, incòmodes, incòmodes
magra, magra, magres, magres
pediatre, pediatria, pediatries, pediatries
pobre, pobra, pobres, pobres
psiquiatre, psiquiatria, psiquiatries, psiquiatries
rude, ruda/rude, rudes, rudes
vague, vaga, vagues, vagues

orfe, òrfena, òrfens/orfes, òrfenes

altruïste/a, altruïsta, altruïstes
artista/a, artista, artistes
ecologista/a, ecologista, ecologistes
modiste/a, modista, modistes
optimiste/a, optimista, optimistes
pessimiste/a, pessimista, pessimistes
protagoniste/a, protagonista, protagonistes
taxiste/a, taxista, taxistes

-i àtona

aeri, aèria, aeris, aèries
ampli, àmplia, amplis, àmplies

contemporani, contemporània, contemporanis,
contemporànies
estalvi, estalvia, estalvis, estalvies
homogeni, homogènia, homogenis, homogènies
idoni, idònia, idonis, idònies
instantani, instantània, instantanis, instantànies
sanguini, sanguínia, sanguinis, sanguínies
simultani, simultània, simultanis, simultànies
vari, vària, varis, vàries

-o àtona

flonjo, flonja, flonjos, flonges
fondo, fonda, fondos, fondes
viudo, viuda, viudos, viudes (vegeu també *vidu*)
xaparro, xaparra, xaparros, xaparres

-u àtona

ardu, àrdua, ardu, àrdues
assidu, assídua, assidus, assídues
continu, contínua, continus, contínues
fatu, fàtua, fatus, fàtues
ingenu, ingènu, ingenus, ingènues
mèlflu, mèlflua, mèlflus, mèlflues
mutu, mútua, mutus, mútues
perpetu, perpètua, perpetus, perpètues
superflu, supèrflua, superflus, supèrflues
vidu, vídua, vidus, vídues (vegeu també *viudo*)

ambigu, ambigua, ambigu, ambigües
contigu, contigua, contigus, contigües
exigu, exigua, exigus, exigües

innocu, innòcua, innocus, innòcues
promiscu, promíscua, promiscus, promíscues
vacu, vàcua, vacus, vàcues

3. Terminats en -i o -u no vocàliques

xiroi, xiroia, xirois, xiroies

ateu, atea, ateus, atees
europeu, europea, europeu, europees
fariseu, farisea, fariseus, farisees
hebreu, hebrea, hebreus, hebrees
impiu, impia, impius, impies
pigmeu, pigmea, pigmeus, pigmees
plebeu, plebea, plebeus, plebees
reu, rea, reus, rees

babau, babaua, babaus, babaues
joliu, joliuma, jolius, jolies

hereu, hereua/hereva, hereus, hereues/hereves

Vegeu el grup de *blau* en l'apartat 5.

4. Terminats en consonants no obstruents

actor, actora, actors, actores (vegeu també l'apartat 9 -riu)

avar, avara, avars, avars
dur, dura, durs, dures

motor, motora, motors, motores (vegeu també l'apartat 9 -riu)

pur, pura, purs, pures
rar, rara, rars, rares

llépol, llépola, llépols, llépoles

qualsevol, qualsevulla, qualssevol, qualssevulla
(infreqüent) (vegeu també l'apartat 8)

nul, nul·la, nuls, nul·les
tranquil, tranquil·la, tranquils, tranquil·les

som, soma, soms, somes

diàfan, diàfana, diàfans, diàfanos
lacrimogen, lacrimògena, lacrimògens, lacrimògenes
energumen, energúmena, energúmens, energúmenes
halogen, halògena, halògens, halògenes
patogen, patògena, patògens, patògenes
unison, unísona, unísons, unísones
pregon, pregona, pregons, pregones

5. Terminats en consonants obstruents modificades (típicament ensordides)

-v

blau, blava, blaus, blaves
jueu, jueva, jueus, jueves
esqui, esquiva, esquius, esquives
tractiu, tractiva, tractius, tractives
nociu, nociva, nocius, nocives
gasiu, gasiva, gasius, gasives

Vegeu *hereu* en l'apartat 3.

-s sonora

burgés, burgesa, burgesos, burgeses
cortés, cortesa, cortesos, corteses
desastrós, desastrosa, desastrosos, desastroses
enutjós, enutjosa, enutjosa, enutjosos, enutjoses
gris, grisa, grisos, grises
indecís, indecisa, indecisos, indecises
miraculós, miraculosa, miraculosos, miraculoses

obés, obesa, obesos, obesos
polsós, polsosa, polsosos, polsoses
poregós, poregosa, poregosos, poregoses
ras, rasa, rasos, rases

-g palatal

roig, roja, rojos, roges
boig, boja, bojós, boges

mig, mitja, mitjos, mitges
llegit, lletja, lletjos, lletges

-b

calb, calba, calbs, calbes
balb, balba, balbs, balbes
orb, orba, orbs, orbes
superb, superba, superbs, superbes

-d

covard, covarda, covards, covardes
exquisit, exquisida, exquisits, exquisides
fecund, fecunda, fecunds, fecundes
fluid, fluida, fluids, fluids
retrògrad, retrògrada, retrògrads, retrògrades
verd, verda, verds, verdes

-g velar

pròfug, pròfuga, pròfugs, pròfugues
nàufrag, nàufraga, nàufrags, nàufragues
oblong, oblonga, oblongs, oblongues

aràbic, aràbiga, aràbics, aràbigues
cec, cega, cecs, cegues
dormilec, dormilega, dormilecs, dormilegues
embriac, embriaga, embriacs, embriagues
feixuc, feixuga, feixucs, feixugues
feréstec, feréstega, feréstecs, feréstegues
groc, groga, grocs, grogues
llòbrec, llòbrega, llòbrecs, llòbregues
malastruc, malastruga, malastrucs, malastrugues
manyac, manyaga, manyacs, manyagues
mústic, mústiga, mústics, mústigues
obac, obaga, obacs, obagues
poruc, poruga, porucs, porugues
ròneg, rònega, rònegs, rònegues
rústec, rústega, rústecs, rústegues
temorec, temorega, temorecs, temoregues
xaruc, xaruga, xarucs, xarugues

6. Terminats en consonants obstruents sordes

-f

apòcrif, apòcrifa, apòcrifs, apòcrifes
fotògraf, fotògrafa, fotògraf, fotògrafes

limitrof, limítrofa, limítrofs, limítrofes
polimorf, polimorfa, polimorfs, polimorfes

-s sorda

convuls, convulsa, convulsos, convulses
insuls, insulsa, insulsos, insulses

confés, confessa, confessos, confesses
esmunyedís, esmunyedissa, esmunyedissos,
esmunyedisses
possés, possessa, possessos, possesses

annex, annexa, annexos, annexes
complex, complexa, complexos, complexes
convex, convexa, convexos, convexes
fix, fixa, fixos, fixes
heterodox, heterodoxa, heterodoxos, heterodoxes
lax, laxa, laxos, laxes
ortodox, ortodoxa, ortodoxos, ortodoxes
perplex, perplexa, perplexos, perplexes
reflex, reflexa, reflexos, reflexes

-ç

capaç, capaç, capaços, capaces
feliç, feliç, feliços, felices
feroç, feroç, feroços, feroxes
loquaç, loquaç, loquaços, loquaces
pertinaç, pertinaç, pertinaços, pertinaces

-p

cresp, cresp, cresps/crespos, crespes
esquerp, esquerpa, esquerps, esquerpes
tip, tipa, tips, tipes

-t

centrípet, centrípeta, centrípets, centrípetes
incaut, incauta, incauts, incautes
indòmit, indòmita, indòmits, indòmites
petit, petita, petits, petites

adjunt, adjunta, adjunts, adjuntes
agrest, agresta, agrests/agrestos, agrestes
cast, casta, casts/castos, castes
exhaust, exhausta, exhausts/exhaustos, exhaustes
infaust, infausta, infausts/infaustos, infaustes
mixt, mixta, mixts/mixtos, mixtes
nefast, nefasta, nefasts/nefastos, nefastes
vetust, vetusta, vetusts/vetustos, vetustes

cult/e, culta, cults/cultes, cultes
exempt, exempta, exempts, exemptes
fart, farta, farts, fartes
inert, inerta, inerts, inertes
irredempt, irredempta, irredempts, irredemptes
resolt, resolta, resolts, resoltes

-k

arcaic, arcaica, arcaics, arcaïques
bonic, bonica, bonics, boniques
heroic, heroica, heroics, heroïques
estoic, estoica, estoics, estoïques
manc, manca, mancs, manques
porc, porca, porcs, porques (vegeu també l'apartat 10)

-k^w (labiovelar) (com cinc, cinquanta)

inic, iniqua, inics, iniquies
oblic, obliqua, oblics, obliqües
propinc, propinqua, propincs, propinqües
ventríloc, ventríloqua, ventrílocs, ventríloqües

7. Grups finals -ent i similars

estupend, estupenda, estupends, estupendes
furibund, furibunda, furibunds, furibundes
nefand, nefanda, nefands, nefandes
rotund, rotunda, rotunds, rotundes
tremend, tremenda, tremends, tremendes

cruent, cruenta, cruents, cruentes
flatulent, flatulenta, flatulents, flatulentes
macilent, macilenta, macilents, macilentes
opulent, opulenta, opulents, opulentes
sornolent, sornolenta, sornolents, sornolentes
suculent, succulenta, succulents, succulentes
truculent, truculenta, truculents, truculentes
virulent, virulenta, virulents, virulentes

coent, coenta/coent, coents, coentes/coents
lluent, lluenta/lluent, lluents, lluentes/lluents
pudent, pudenta/pudent, pudents, pudentes/pudents

8. Diversos sense noció de gènere

afí, afins

acròbata, acròbates
agrícola, agrícoles
belga, belgues
canyauli, canyaulis
canyiuila, canyiules
carrinya, carrinyes
entusiasta, entusiastes
garrepa, garrepes
gimnasta, gimnastes
hipòcrita, hipòcrites
idòlatra, idòlatres
manefla, manefles
nòmada, nòmades
panarra, panarres

pirata, pirates
poeta, poetes (vegeu també l'apartat 9 -essa)
profeta, profetes (vegeu també l'apartat 9 -essa)
sefardita, sefardites
troglodita, troglodites

alegre, alegres
cafre, cafres
exsangüe, exsangües
feble, febles
golafre, golafres
solemne, solemnes
tènue, tènues
trinxeraire, trinxeraïres

equànim, equànimes
exànim, exànimes
pusilhànim, pusilhànimes
unànim, unànimes

cantaire, cantaires
colombaire, colombaïres
drapaire, drapaïres
peraïre, peraïres
pidolaire, pidolaïres
xarraire, xarraïres

insigne, insignes
lladre, lladres

jove, jóvens/joves
verge, vérgens/verges

difícil, difícils
formal, formals
gànguil, gànguils
general, generals (A) (vegeu també l'apartat 9)
legal, legals
qualsevol, qualssevol (vegeu també l'apartat 4)

aborigen, aborígens
gran, grans
roïn, roïns (vegeu també roí en l'apartat 1)
marron/marró, marrons

etiop, etiops
miop, miops
participi, participis

autòmat, autòmats

amant, amants
bastant, bastants
constant, constants
elegant, elegants

gegant, gegants (A) (vegeu també l'apartat 9)
picant, picants

absent, absents
amament, amaments
ardent, ardents
assistent, assistents (A i m. i f.) (vegeu també l'apartat 9)
brusent, brusents
bullent, bullents
creient, creients
decent, decents
dependent, dependents (A) (vegeu també l'apartat 9)
dorment, dorments
escaient, escaïents
exigent, exigents
insolent, insolents
intelligent, intel·ligents
naixent, naixents
obedient, obedients
oferent, oferents
pendent, pendants
pestilent, pestilents
present, presents
prudent, prudents
resplendent, resplendents
roent, roents
tangent, tangents

9. Femenins derivats; masculins derivats

Pompeu, Pompeia

bacó, bacona, bacons, bacones
cosí, cosina, cosins, cosines
faraó, faraona, faraons, faraones
lleó, lleona, lleons, lleones

amo, ama, amos, ames (vegeu també l'apartat 10)
deixeble, deixeblla, deixebles, deixebles
nuvi, núvia, nuvis, núvies
nóvio, nóvia, nóvios, nóvies

director, directora, directors, directores (N i A)
general, generala, generals, generales (N) (vegeu també l'apartat 8)
pupil, pupiHa, pupils, pupiHes

serf, serva, serfs, serves

marqués, marquesa, marquesos, marqueses
gos, gossa, gossos, gosses

à nec, à nega, à necs, à negues
delegat, delegada, delegats, delegades

llop, lloba, llops, llobes

gat, gata, gats, gates

porc, porca, porcs, porques (vegeu també l'apartat 10)

assistent, assistenta, assistents, assistentes (vegeu també l'apartat 8)

dependent, dependenta, dependents, dependentes (N) (vegeu també l'apartat 8)

estudiant, estudiant/estudianta, estudiants, estudiantes/estudiantes

gegant, geganta, gegants, gegantes (vegeu també l'apartat 7)

-leg/-loga

anàleg, anàloga, anàlegs, anàlogues

biòleg, biòloga, biòlegs, biòlogues

cardiòleg, cardiòloga, cardiòlegs, cardiòlogues

entomòleg, entomòloga, entomòlegs, entomòlogues

ginecòleg, ginecòloga, ginecòlegs, ginecòloga

grafòleg, grafòloga, grafòlegs, grafòlogues

homòleg, homòloga, homòlegs, homòlogues

lexicòleg, lexicòloga, lexicòlegs, lexicòlogues

podòleg, podòloga, podòlegs, podòlogues

radiòleg, radiòloga, radiòlegs, radiòlogues

sacríleg, sacrílega, sacrílegs, sacrílegues

traumatòleg, traumatòloga, traumatòlegs, traumatòlogues

-essa

abat, abadessa, abats, abadesses

alcalde, alcaldessa, alcaldes, alcaldesses

baró, baronessa, barons, baronesses

comte, comtessa, comtes, comtesses

déu, deessa, déus, deesses

diable, diablesa, diables, diableses

duc, duquessa, ducs, duquesses

hoste, hostessa, hostes, hostesses

metge, metgessa, metges, metgesses

ogre, ogressa, ogres, ogresses

papa, papessa, papes, papesses

poeta, poetessa, poetes, poetesses (vegeu també l'apartat 8)

profeta, profetessa, profetes, profetesses (vegeu també l'apartat 8)

sacerdot, sacerdotessa, sacerdots, sacerdotesses

sastre, sastressa, sastres, sastresses

tigre, tigressa, tigres, tigresses

-ina

gall, gallina, galls, gallines

heroi, heroïna, herois, heroïnes

tsar, tsarina, tsars, tsarines

-riu

actor, actriu, actors, actrius (vegeu també l'apartat 4)

emperador, emperadriu, emperadors, emperadrius

motor, motriu, motors, motrius (vegeu també l'apartat 4)

-ot

abellot, abella, abellots, abelles

bruixot, bruixa, bruixots, bruixes

maduixot, maduixa, maduixots, maduixes

perdigot, perdiu, perdigots, perdius

rabosot, rabosa, rabosots, raboses

cabró, cabra, cabrons, cabres

relació de mida

caragol, caragola

culler, cullera

gaiato, gaiata

hort, horta

pla, plana

plat, plata

tap, tapa

10. Paraules diferents (o amb irregularitats)

amo, mestressa, amos, mestresses (vegeu també l'apartat 9)

ase, somera, àsens/ases, someres

boc, cabra, bocs, cabres

cavall, egua/euga, cavalls, egües/eugues

gendre, nora, gendres, nores

home, dona, hòmens/homes, dones

marit, muller, marits, mullers

marrà, ovella, marrans, ovelles

oncle, tia, oncles, ties

porc, truja, porcs, truges (vegeu també l'apartat 9)

príncep, princesa, prínceps, princeses

11. Invariables

dilluns

llapis

torcamans

temps

urbs

12. Pluralia tantum

alicates

diners

estisores (o estisora, estisores)

pantalons (o pantaló, pantalons)

postres

setrilleres